

Mezei Balázs

Babits Esztergomban

„De mennél csúfabb mélybe hull le szolgálád,
annál világosabb előtte orcád.”

I

Utolsó voltál mindközülünk.
Hangod bejárja még barlangjainkat,
ahová visszamenekültünk
csontörülő sugarak elől.

Így élünk fél- s egész-sötétben.
Kívülről zaj szüremlik, ordítás
idegen mondatokba törve.
A túlparti népek sem értik.

Mi pedig lerobbant droidként
ismételgetjük érthetetlen
szótárak lapján megragadt
szavaid parafrázisát.

Visszatérhet-e hozzánk szenvedésed?
A Duna iszapszürke hullámain
felnőnek újra verseid boltívei?
Eljössz-e megint fuldokolva
hirdetni Kasszandrák lázálmaid?

Vagy itt maradunk mindörökre
föld- s vízszagú barlangba lökve,
hol évezredes korsók hevernek
pecséttel elzárt mélyükön
őrizve szétporló igéid?

MEZEI BALÁZS (1960) vallásfilozófus, irodalmár, habilitált egyetemi tanár, a Corvinus Egyetem kutatóprofesszora.

II

Maholnap újra látni foglak.
Feltűnsz lebegve füst és víz felett.
Két csillagfény közé szorulva,
didergő farkas téli éjjel.

Rémlik, ahogy tekinteted
befutja a holdbéli tájat.
A nyirkos szakadék szegélyén
napnyugta üszke perzselődik.

Ez volt tehát találkozásunk
a süppedő útszéli sárban.
Nyelvünk beomlott, míg a némák
boldogtalan dalra fakadtak

s dalolnak most is. Összepréselt
két ajkuk füsthabot harap.
Mi meg fektünkben összebújva
jégtüskés sárba burkolózunk.

III

Hol marad igéd korbácsütése?
Keressük szavaid szórt maradékát.

Közben nevetés harsan: jó nekünk
eltaszajtvá attól, ami számít.

De ha ez így van, ki fog ismét
halálba fordulni öntudatlan

magát adva a végső szózatért
üdvösségünk csatakos reggelén?

Hová kerül torokszorító
lélegzeted megannyi buboréka?
Hová a szó, az üdvhozó,
feltámadó s feltámasztó
kihalt vasárnap hajnalon?

IV

Foszlik a fény kupolán szikrázva Garam- s Duna-vízzé.
Vaskapunál kanyarog s felvillan a lég Dobogókőn.
Egy központba szakad be a táj, hol az oszlop, az oltár
hívja megint szavaid új magasokba, Babits!

Itt vagy hát. Meggyújtva pipád könyökölsz ki az ablak
kőperemén, s elnézed az ég haragos sodrását,
nézed a gyöngé hazát, megbillent oszlopok árnyát,
s mit hoz a múlt, a jövő: látod a fényben alant.

Mit hoz a múlt: szavaid termálforrása kitarja.
Föld szakadékaiból sistergő mondatok árján
hirdeted itt mit e nyelv elmondani volt születendő
s szólt vele csillagosan Tompa, Petőfi, Arany.

Szólt vele mind, kik a múlt mitikus magasából
visszatekintve az emberi szót ihletni siettek,
megformálni erőt s alakot, hogy messzi jövőendő
korszakok ínségét oltani hasson ígéd.

Hasson benne a szó, Kárpátok mélyein alvó
roppant mennydörgés, mely feltör a földben, a fában
felszökik áprilisok jöttén lomb- s rügyfakadásban
s lankás dombok alatt emberi szóba szakad

s megszólal: magyarul. Táplálja az érc- meg a vízmély,
tölgyfák nedve a szertefutó csavaros gyökerekben
s téltemető, sáfrány, csillagfű, barka, kökörccsin
illata: felhabzó szüntelen emberi szó.

Szól vele Zrínyi, Balassi, Vitéz, szól Bajza, Kazinczy,
Vajda, Reményik, Fáy, Endrődi, Madách, Ady Endre,
Áprily, Jékely, Tóth, Dsida, Márai, József Attila...
Bennük a nyelvnek örök grammatikája dörög.

Mint alakulna jövőnk, látod ma is innen:
Fénylő sávban iramlik a víz, folyik egyre keletnek,
Esztergom dombháta alatt észak fele fordul,
hirtelen újra kelet fele tör, majd délre kanyargón
csendesedő hullámaival Szentendre felé tart:
így köti össze az égtájakat itt a vidék.

Egy ez a táj. Egy ország, nyelv, történelem, élet.
Egy az idő, amiben kivirágzik a som meg a vadmeggy.
Egy a fakó félgömb várkastély hajdani szirtjén:
ecclesiarum Hungariae mater et magistra.
Üdvösségre, *caput*, nyit ma s örökre kaput.

V

„Kurdul ki tud?” Kérdezte szinte sírva.
S utcára néző ablakánál
megállva visszafordult:
Hogyan lehet ma verset írni?

Gulag, Auschwitz, rendszerváltás után
romokban ember, táj meg utca.
Kiszórt szemét borítja meghitt
ösvényeink zezgúgait.

Tavaszi lombok rügyfelhőiben
egy arc mégis kirajzolódik.
Rád néz oly némán, szólni képtelen.
Mégis beszédes
parancsa: újra

tanuld meg az egyetlen nyelvet,
amelyet annyian felednek,
amelyben él, mozog, van
a lélek, mikor megfogon.

VI

A lélek, mikor megfogon,
önmagát istennek hiszi,
s bizony nem is csak képzeli,
hogy önmaga bizonyítéka.

Bizonyítéka minden még reméltnek.
A lélek örökös ígéret,
örök lélegzés virágzó almafán
nem múltó délután,

mikor megint kiülsz a padra,
s már nem figyelsz túlparti ágyúzájra.
Kínok közt élve érzed:
felfénylik benned Isten arca.

VII

Megnyílni ott, ahol
ragyog korai naplemente.
Nyelvet cserélni: innen
más lesz minden jelentés.

Mindegyik mondat, szó, bekezdés
csak arról szól, mi eljövendő.
Ígéretté formálva szózat
napfényre vár göröngy és szikla közt,

mely hogyha felsüt, ismét
megformálódhat minden gondolat.
Szavadhoz kötve vagy kötetlen.
Átűtsz minden barlangfalat.

VIII

Légy ma megint tévelygő ár, légy parttalan árvíz
hűtlen a régi szavakhoz, hú új szóhoz, a nyelvhez,
mely nem akar meghalni sosem, föltámad egészen
s hívja megint szavaid, hirdessék újra hibátlan
ritmusait szakadatlan idő táplálta zenének!

Légy ma megint tenger, mely Jónást partra vetette,
küldd el a hírmondót, ki megindul bottal a népes
völgyeken át, s ahogyan csak rossz hangszálai bírják,
szertekiáltja az ég meg a föld közt: újra tavasz van!

Küldi jelét a jövendő egység óvta világnak,
melyben a rendet erény, az erényt a remény szava védi,
hit s szeretet nem fordul többé gyűlölet ellen:
tőlük a lélekerő el soha nem vehető.

Erre taníts most újra: legyen szó mondani mindig
próféták módján, költőként, bárhogy, örökké
felszabadítva a fényt, mely túlnő testi halálon,
s lesz, amit életed ír, régi sebünkön az ír.

Szólj! Térj hozzánk vissza! Segíts meglátni a jobbat,
látni a mást, mely a holtakat új életre segíti:
szót ad a némának, fegyvert a szelídnek: igéid
csillagképeivel ragyog itt éjente az égbolt.

IX

Érted-e végre, mivé szelídültünk
ebben a rettentő zuhanásban?
Látod-e röptöd megroppanását
leszédülésedet mindenek magasáról?

Vagy ha látod és érted is, hiába
kutatod azt, ami ezzel ellentétes,
mozgása nem abban teljesül,
ami a víz s a föld mélyére vezet?

A mélységben rejtezik valami
mindennél magasztosabb.
A fájdalomban a gyógyulás
csírája el nem rohad.
A halál méhében az élet
magzata éled.